

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iacobi Lobbetii Leodiensis E Societate Iesv. Specvlvm
Ecclesiasticorvm, Ac Religiosorvm.**

Lobbet de Lanthin, Jacques

Leodii, 1640

Capvt Capvt IV. De tempore, & die Ordinationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47105](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47105)

CAPVT III.

De tempore, & die ordinationis.

HActenus dixi de Tonsura, & Corona Clericali, à qua Clericus audit, superest modo, vt elabar longius, gradumque faciam ad Ordines, quibus initiari solet, admitti que ad ipsas aras, diuina que ministeria.

Prius autem quam aliquid de sacris Ordinibus attingam, occurrunt nonnullæ circumstantiæ, quæ ad eorum vel dignitatem, vel sanctitatem plurimum conducere videntur. Eæ porro sunt tempus, & dies ordinationis ab Ecclesia præscriptus.

§. PRIMVS.

De tempore, quo ordines conferri solent.

VSque ad tempora Simplificij Papæ, dicuntur Romani Pontifices ipso mense Decembri ordines contulisse. Inualuit deinde consuetudo ipso iure firmata, vt darentur per sabbatha quatuor anni temporum, in quo duo videntur digna luce, accurataque censura.

Cur enim diuina prouidentia, quæ Ecclesiam moderatur, ac regit, & ad ea quæ Sacramentorum sunt, veluti manu ducit, cur, inquam, è tota mensium serie, quæ vno anno euoluitur, quatuor tempora designauit?

Ne

Ne temerè, casuue factum putes, ne humano iudicio, calculoque decretum: sed certo, ac destinato diuinæ prouidentiaë consilio, vt etiam ab illis temporibus sua sacris ordinibus dignitas accederet, atque reuerentia.

*Ps. 49.
v. 2.* Vt sese vniuersi Dominum ostentaret Deus, vt probaret effatum illud. *Meus est orbis terra, & plenitudo eius*: ex omni genere primitias sibi offerri, consecrarique voluit.

Qui primus ex humano connubio nascebatur puer, is ipso natalium iure Domino dicabatur; ita illi gratæ hominum primitiaë, nec eorum tantum, sed & brutorum animalium, sed & plantarum, atque frugum.

Quod in illis, hoc & in temporibus obseruatum. Habet annus quatuor omnino tempestates, ex his Deo optimo max. tanquam æui, temporisque Domino veluti primitiaë quædam offeruntur.

Ineunte vere, adultoque Martio, cum primum enasci, & virere cœperint omnia, solemne trium dierum ieiunium indicitur, vt illius tempestatis auctori, supremoque Domino gratiores veris primitiaë dedificentur.

Accedente deinde Iunio, cum altior exurgit æstus, solque purior incumbit vertici, tres rursus alij dies ieiunio sacrantur, vt suas quoque Domino primitias æstas ipsa deuoueat. Suas etiam vices Au-

tumnus

tumnus habet; suas legit temporum exuuias, vbi fructus vbere manu, copiaque legerit.

Denique suum & tristis hyems locum obtinet, aurafque gelidas tempestati suæ consonas dicat, seueroque ieiunio consecrat.

Hæ sunt temporum primitiæ, in quibus ex Ecclesiæ instituto dantur ordines, vt ij qui illos admiserint, sciant se è toto hominum genere quasi primitias Deo offerri oportere; in quo certè plurimum est dignitatis, ac religionis: Certè si frugibus suis esset sensus, si brutis sua mens, si tempori sua consilia, gauderent utique se non profanis, sed sacris vsibus addici, non homini, sed Deo consecrari. Ea lege gaudeat is, qui ad sacros ordines diuino beneficio fuerit assumptus.

Et hæc prima ratio è quatuor illis temporibus petita; accedit deinde & altera quæ luce clarius ostendit, qui esse debeant qui ad ordines euocantur.

Consecrantur ij vere vt virtutibus ceu folijs, & floribustegantur, & niteant. Consecrantur æstate, vt eminentiori charitate, ceu sole excocti, dignos cælo prouentus faciant.

Consecrantur Autumno, vt fructus bonorum operum demetant.

Consecrantur denique etiam hyeme, vt collectam spiritualis vitæ annonam, ac sementem in longa patientia, per aspera persecutionum frigora,

66 SPECVLVM ECCLESIASTICORVM,
conferuent tamen in gremio prouidæ mentis, ijs-
que fruantur in Domino.

Duci potest, & alia huius institutionis ratio ad
Clericorum mores efformandos, ad præclara ma-
gnarum virtutû ornamenta; quæ quatuor illis tem-
poribus notari quodammodo, describiq; videntur.

Ea petuntur à virtutibus, quas Theologi Cardi-
nales appellant, quod in ijs velut in cardine verta-
tur vita. Sicque à tempore suæ ordinationis mone-
tur Clericus, vt ijs sese virtutibus ornet, ac muniat.

Sit in primis illi singularis prudentia, quæ do-
ceat, quæ perscribat quid in vna quaque re sequen-
dum sit, aut fugiendum.

Sit æqui, rectique tenax iustitia.

Sit temperantia appetituum domina, passio-
num Magistra.

Sit in rebus arduis fortitudo, quæ quantumuis
dura, ac difficilia vel molliat, vel frangat.

Et hæc quidem sunt animi decora, quæ sub qua-
tuor illis temporibus tegi voluit suavis, & amabilis
Dei prouidentia. Sed & aliud occurrit, quod ad Ec-
clesiæ præsidium plurimum conducet.

Quatuor anni tempora nobis exhibent, offe-
runtque quatuor Euangelia, quæ iam inde nosse,
quæ peruidisse, quæ deinde tueri ac defendere debet
is, qui eo dignitatis vocatur, vt sacris aris per susce-
ptos ordines assistat.

Visum

Vifum illud in primitiua Ecclefia, vt initiati nihil haberent antiquius, nihil commendatum magis, quam vt illa cœli oracula, diuinafque fcripturas euoluerent; quippe fatis intelligebant quod etiam Ifidorus afferuit, diuinarum litterarum ftudium eſſe L. 2. Ep. 73.

ἱερόδιον τῆς σωτηρίας, Viaticum salutis.

Vt nihil in prefentia attingam de dignitate fcripturæ facræ, quam Chryfoftomus ait, excipi oportere *velut oracula de Cœlo miſſa.* Beatus Cyprianus De Sanct. Pent. pag. 400. tanquam *ſancta, & adorabilia verba.* Vt iſta, inquam miſſa faciamus, taceamusque etiam S. Bonifacij Epifcopi, & Martyris, qui petijt à locuplete virgine aureis ſibi litteris deſcribi Epiftoſas S. Petri, *ob honorem, & reuerentiam ſcripturarum,* producam nonnulla monita Sanctorum Patrum quibus initiatos vrgent, atque obteſtantur, vt à diuinarum litterarum lectiõne, diligenti que meditatione nunquam recedant. Baron. Tom. 9.

D. Hieronymus qui vires omnes, ætatemque in euoluendis ſcripturis attriuerat, ſuaque doctus experientia didicerat, quantum in ijs eſſet momenti, tum ad vitam ſanctius inſtituendam, tum ad efformandos fingendofque Chriſtianorum mores, graue illud monitum ſuis litteris inſcripſit. *Diuiſas ſcripturas ſepius lege. Imo nunquam de manibus tuis ſacra lectio deponatur, diſce quod doceas.* Hier. Ep. 2.

D. Hieronymo pondus addet Ambroſius, ille
I 2
forti,

68 SPECVLVM ECCLESIASTICORVM,
forti, hic mellea & suauis, vt solet, eloquentia, quæ
sic habet. *Cœlestium Scripturarum eloquia diu tere-
re, ac polire debemus, toto animo, & corde versan-
tes, vt succus ille spiritualis cibi in omnes se Venas
anime diffundat.* Quibus verbis insinuat magnus
Præsul, Mystas omnes, sacrisque deputatos, & ieiu-
nos & propè fame enectos fore, nisi cœlo lapsas
animi vires assidua illa scripturarum lectione refi-
ciant, ac recreent.

Ad illa sanctorum monita, grauesque præce-
ptiones addi possent & exempla, à quibus momen-
ti plurimum ac ponderis accederet. Sed hic per
transennam tantum hoc argumentum attingo.
Plura qui volet legat Mystagogum R. P. Ludouici
Cresollij: opus sanè, varium, doctum, pium, in quo
nescias, quid mireris magis, an argumenti dignita-
tem, an styli nitorem, & elegantiam.

Genna-
dius in
Catal.

Profert ille Honoratum Massiliensem Episco-
pum, qui assidua lectione, ita diuina scripturarum
oracula peruiderat, ita animo, tenaci que memoria
comprehenderat, vt à Gennadio dictus sit *Arma-
rium scripturarum.* Producit deinde Nepotianum,
de quo illud Diui Hieronymi testimonium. *Le-
ctione assidua, & meditatione diuturna pectus suam
bibliothecam fecerat Christi.*

Hier. Ep.
3.

Affert denique & illud summi Pontificis de S.
Antonio de Padua oraculum, quo audiit *Arca te-
stamenti,*

stamenti, quasi copioso mentis suæ sinu testamen-
 tum vtrumque complexus esset, adeò concio tota,
 quam exceperat Pontifex, scripturæ sacræ flosculis af-
 persa, imo contexta: nimirum ex abundantia cor-
 dis os loquebatur, ea quæ oculis, quæ animo sacra-
 rum scripturarum lectione hauserat, eructabat.

Optandum esset hac qua viuimus ætate, vt sacri
 Mystæ, & quicumque altari seruiunt, essent & ipsi
Armarius scripturarum, bibliotheca Christi, Arca
testamenti. Sed antiquæ; veræ tamen querelæ scri-
 ptoris cuiusdam Christiani apud Eusebium. *Multi* L. 5. c. vl-
sunt, qui relictis & depositis sacrarum litterarum stu-
dijs, omni cura, & cogitatione in geometriam incum-
bunt, tanquam de terra editi, de terra loquuntur. timo.

Non sic legere, non sic loqui docuit Ecclesia,
 morum magistra: illa ex ipso ordinum suscipien-
 dorum tempore, docet quid legere, quid loqui,
 cui potissimum studio incumbere debeas, nimi-
 rum scripturarum, & Euangeliorum historijs, tan-
 quam demissis è cælo litteris, atque monumentis.
 Sed ista hæctenus à tempore petita. Accedamus
 propius ad ipsum diem, quo iubet Ecclesia ordina-
 tiones fieri, est illa sabbathum; quæ causa? quæ
 mysterij ratio, ex ea ad institutum nostrum deriuari
 potest?

*De Sabbatho, in quo ordinari solent
Clerici.*

VT quæ sub eo lateant arcana eruamus, atque in lucem emittamus, agitanda primum erit quæstio, de voce *sabbathi*; tum, de eius in sacris paginis commendatione, à qua Ordini nostro decus, non exiguum addetur.

*Genuina etymologia nominis
sabbathum.*

L. 4.
Sympos.
g. 5.

HAnc vocem *sabbathum* à *sabbo*, id est Baccho deductam olim crediderunt Ethnici, ut mihi author est Plutarchus.

In eam opinionem venerunt ex eo, quod Iudeos aduerterent inter sacrificandum varijs computationibus deditos; hinc eos Bacchi cultores, & à Baccho, qui *sabbus* dicebatur, *sabbathum* dictum esse crediderunt. Error is fuit, cui occasionem dedit infana Iudæorum temulentia.

Ex vero autem vox illa *sabbathum* originem habet ab Hebræo *sabbat*, id est cessauit, vel requieuit, indeque *sabbathum*, quies est, atque operis intermissio.

Hunc orbem vniuersum, elementa, Cælos, & quidquid ijs aut tegitur, aut voluitur, molitus erat Deus diebus omnino sex, non amplius: à quibus ab opere nouo data quies, & oportuna cessatio; ea-
que

que die septimo, quæ iam inde sabbathum audiit, auditque modo. Ab illa quiete benedixit ei Deus, hoc est laudavit, commendavit, approbavit. Vel si maius benedixit, id est, sanctum, & festum esse decrevit in ætates omnes longè consequentes. Hoc enim Adamo primum ab ipsomet authore vniuersi, datum est in mandatis vt dies septimus sacer, & festus esset, dicatusque recolendæ memoriæ illius beneficij, quod in orbis fabrica acceperat homo. Quod præceptum deinde ab ipso Moysè non tam datum est quam instauratum: facile enim cum ipsa sæculorum inclinatione, fit aliqua morum pietatisque inclinatio; quæ vt erigatur, nouis præceptis est opus.

Ea Dei nutu, iussuque Israëlî indixit olim Moyses his verbis. *Videte vt sabbathum meum custoditis, quia signum est inter me, & vos in generationibus vestris.* Exod. 31. v. 13. Eæ voces diuino oraculo editæ miram in Iudæorum animis indiderè sabbathi religionem, cui ne deessent, etiam sabbathulum de suo addidere: cum enim nescirent quo momento, aut inciperet, aut desineret sabbathum (momenta enim temporis & oculos nostros, & cogitationem fugiunt) hora vna citius auspicabantur cultum sabbathi, & hora vna tardius finiebant; adeo in eius obseruantia, cultuque religiosi fuere Iudæi: à quibus certè habet vnde erubescat Christianus, qui dies Dominicos, festosque ita vel parcè colit, vel prodigè violat.

Alterum

Alterum in quo sacram sabbathi æstimationem testati sunt Iudæi: est; quod ab illo dies omnes hebdomadæ nominandos censuerint: ita enim eam in suos dies descripsere. Prima sabbathi, secunda sabbathi, tertia sabbathi, quarta sabbathi, quinta sabbathi, sexta sabbathi, denique & sabbathum: ut in singulos septimanæ dies sua transfiret sabbathi reuerentia.

Ad eius obseruationis normam Gentiles hebdomadam quoque in dies diuisere: eosque suorum Deorum nomina præferre voluerunt. Prima dies audiit dies Solis, secunda Lunæ, tertia Martis, quarta Mercurij, quinta Iouis, sexta Veneris, septima Sabbathum; vana certè superstitione. Sibi enim persuadebant, Dijs istis omnia deberi. A Sole spiritum se haurire opinabantur, à Luna corpus, à Marte feruorem, à Mercurio sapientiam, à Ioue temperantiam, à Venere voluptatem, à Saturno tarditatem, quæ suum rebus omnibus consilij pondus adderet.

Ut horum omnium memores gratique viderentur, dies omnes, quibus æuum hoc mortale describitur, eorum nominibus probè, improbè notandos esse censuerunt, vana certè, & futili ratione, quam ut è sacris fastis, Clerique tabulis eraderet Ecclesia, primum Hebdomadæ diem Dominicum appellauit, quia Domino sacrum, reliquos Ferias dixit; quia suos Clericos omni die cessare voluit, &

ab

ab opere seculari feriari, vsquedum affulgeret Sabbathum, hoc est longa quies aternitatis.

Et hæc ad Sabbathi notionem, cultumque faciunt, à quibus redeo ad sacros ordines, quaeroq; cur ij Sabbatho potius, quã alio quouis die conferantur.

Rationes cur ex Ecclesiæ instituto ordines
dentur in Sabbatho?

PRIMA RATIO.

Quies ab opere seruili.

IN oculis, in manibus est ratio, dies Sabbathi mysterio seruit: docet enim Clericum, cum primum ad ordines ascendit, debere ab opere seruili quiescere.

Quanam inquires ea sunt opera seruilia?

Non ea crede, quibus implicantur manus, & obruuntur humeri: sed potius ea quibus malè distinetur, & occupatur immortalis animus: ea inquam ad quæ trahimur impotenti tyrannide passionum nostrarum, de quibus Ambrosium audi facundè differentem.

Est, inquit, qui cum paucioribus præsit, pluribus Dominis, & grauioribus seruit; seruit enim proprijs passionibus, seruit cupiditatibus suis, quarum dominatum, nec nocte fugere potest, nec die, quia intra se Dominos habet, intra se seruitium patitur intolerabile.

*Ambros.
l. 2. Epist.*

Vt autem abeamus ab illo seruitio, ab illis Do-

K

minis,

74 SPECVLVM ECCLESIASTICORVM,
minis, seu potius tyrannis, qui opera seruilia libera-
menti imponunt, monet ipsa dies Sabbathi, quæ
fui nominis etymologia quietem indicit; primum
à passionibus, earumque operibus, tum etiam à cu-
ris, nimiaque sollicitudine rerum huius sæculi, vi-
tæque mortalis, à qua vt discedamus, etiam vrget
Paulus, vas electionis, Gentium Doctor, *nemo*, in-
quit, *militans Deo implicat se negotijs secularibus.*

Ad Ti-
mot. 2. c.
2. v. 4.

Ea porrò sunt vitæ negotiationes, tractationes
vulgarium rerum, quæ ad victum, ad rem familia-
rem, ad commutabilia fortunæ bona pertinent,
vnde existit auaritiæ labes, aliæque animi cupidita-
tes inflammantur. Ijs sese implicare non debet, qui
Deo militat: miles enim, qui sub aliquo Principe
stipendia meret, nec mercaturam curat, nec agricul-
turam exercet, nec sese abijcit ad opificium, aliasque
domesticas curas. Imo nec de victu adeo laborat:

L. 14. In
exhort. ad
Castitatē.

nimirum ea cura penes est Duces, ac Principem:
militis est armis intēdere, spectare prælia, victorias
meditari. Vnde & militibus olim vetitum fuisse
coniugium probat Tacitus, & suo æuo cœlibes
fuisse author est Tertullianus: ita nimirum fieri o-
portuit, ne qua familiæ cura distraheret, ne vxoris
aut prolium amor, à bello reuocaret. *Mens enim
deuota prælijs non debet alijs cogitationibus occupa-
ri*, inquit Cassiodorus.

L. 1. Var.
Ep. 7.

Quod si eos qui mundo, terrisque militant, à re-
bus

bus sæcularibus pœnitus abstinere necessum est: multò magis hi, qui cœlo merent atque æternitati, rebus inanibus contemptis, abiectaque cura sæcularium, sacris tantum operari, & amore Numinis curare cœlestia, proculque à terrenis recedere debent. Ad eos enim spectat illud Isaïæ. *Recedite, recedite, exite inde, pollutum nolite tangere: exite de medio eius, mundamini qui fertis vasa Domini.* Isa. 52. v. 11.

Vasa Domini ferunt, inquit D. Gregorius, *qui proximorum animas ad æterna perducendas in suæ conuersationis fide suscipiunt. Apud semetipsos ergo quantum debeant mundari, conspiciant, qui ad æternitatis templum vasa viuientia in sinu propriæ spon-* D. Greg. 2. p. P. A. for c. 2. *sionis portant.*

Quod si forte ab illo secessu, & negotiorum sæcularium turba, quæ verè animos inquinat, & pollut (quis enim vt aureo ore Chrysologus. *Per vitiorum gurgites impollutus incedit? quis carnis negotia, vitæ causas, actus mundi sine querela per agit?*) si te, inquam, ab illo secessu, ab illa quiete, & ordinationis tuæ Sabbatho auocat importuna amicorum turba, si aliqua sanguinis communio, & vt videtur necessitudo quedam, dic age cum Romano sapiente. *Non vaco ad istas ineptias, ingens negotium in manibus est.* Seneca Ep. 49. *Negotium dico Cœli, salutis, æternitatis, & immortalis Dei.*

Quod si sapientis illius voces, & propè Christia-

na oracula, amici, parentesque plus æquo importu-
ni non audiant, sponsam appella, & de cœlesti sede
euoca. Audient heroinam illam diuinam exutam
omni rerum abiectarum colluue: exaggerabit il-
la, atque opponet animi sui, tuique votum, dicet-

Cant. 5. *que: expoliaui me tunica mea, quomodo induar illa?*
v. 3. *laui pedes meos, quomodo inquinabo illos?*

Hæ sunt voces, iustaque excusatio, quam præ-
textit sponsa, id est, mens Deo, & sacris aris deuota.
Expoliaui me tunica mea, ea inquam, quam à primis
Gen. 3. parentibus Adamo, & Eua acceperam. Fecerat illis
Deus tunicas pelliceas, & induerat eos. Meritò pel-
liceas esse oportuit, & mortuorum animantium
exuias, vt quia à peccato mortui, & bestiarum in-
star ad pastum abijci, & huius æui mortalis curis
vacare debuerunt, easque vna cum tunica pellicea,
cum vestibis mortalitatis erant in posteros emissu-
ri. Verum eas fœlici forte exiit sponsa, exiit ani-
mus Deo sacer, ideòque cum illa è lectulo quietis
suæ, ac Sabbathi: iterum ingeminat illud. *Expoliaui*
me tunica mea, quomodo induar illa; laui pedes meos,
(affectus, inquam, & abiecti animi propensiones)
quomodo inquinabo illos? quomodo ad pristinas for-
des, ad amorem vilium rerum, tractationemque re-
dibo; ab ijs iam inde piè, ac beatè spoliatus, & vin-
diq̄ue lotus, per me, per superos, redibo nunquam,
nunquam abiecta tunica induar, nunquam lotos
pedes

pedes inquinabo. Hæc decreta magnæ mentis, hæc quies, hic Sabbathismus.

SECUNDA RATIO.

Quies, & secessus spiritalis.

Alterum ad quod nos tacitè vocat Sabbathum ordinationis nostræ, est otium spirituale, secessus opportunus, & pia dierum aliquot solitudo, ad quam etiam nos ipsa natura, ratio, necessitas, maiorum exempla allicere videntur.

Naturam ipsam eò propendere euincit illud, quod etiam illam amarint Ethnici.

Romanus Orator Tullius non existimauit eum esse liberum, qui huic otio non vacaret, *mibi*, inquit, *is liber esse non videtur, qui non aliquando* 2. de Orat. *nihil agit*. Eam porrò libertatem vt assequeretur in Tusculanum suum secedere solitus; vt qui Romæ Reipublicæ fuerat, in suo Tusculo suus esset: ita enim scripsit olim. *Moror in Tusculano meo semiliber*. Nimirum à Reipublicæ curis, ab æstu negotiorum, aliquid de natua libertate quodammodo decesserat, quod ab illo secessu accedebat.

Ciceronem imitatus Seneca de seipso ita loquitur. *In hoc secessu me recondidi, & fores clausi, vt* Ep. 81. *prodesse pluribus possem, nullus nisi per otium dies exit, partem noctium studijs vendico, non vaco somno; sed succumbo, & oculos vigilia fatigatos, cadentesque*

78 SPECVLVM ECCLESIASTICORVM,
*tesque in opere detineo. Seceſſi non tantum ab homi-
nibus; ſed etiam à rebus, & primum à meis. Poſtero-
rum negotium ago, illis aliqua, quæ poſſent prodeſſe
conſcribo.*

Ea Senecæ fuit ſeceſſus illius ratio, vt poſtero-
rum negotium ageret, vt aliqua conſcriberet, quæ
poſſent prodeſſe, nobis autem alia longè, potiorque
cauſa, non enim poſteriorum, aut temporis huius
negotium agimus: ſed noſtrum, ſed æternitatis, nec
ea meditatur, aut ſcribimus, quæ alijs, ſed quæ no-
bis ſeros in annos prodeſſe poſſunt. Quæ verò ſint
ea diſce ex S. Paulino Epistoſa ad Seuerum ſibi fa-
miliarem, quæ ita habet.

Ep. I.

*A fori ſtrepitu remotus, ruris otium & Eccleſiæ
cultum placita in ſecretis domeſticis tranquillitate
celebraui, vt paulatim ſeducto à ſecularibus turbis
animo, præceptiſque cœleſtibus accommodato, pro-
cliuius ad contemptum mundi, comitatumque Chriſti,
iam quaſi de finitima huic propoſito via demigrave-
rim. Hæc ſibi ſeceſſus illius commoda propoſuit
vir ſanctus. Primum fuit Eccleſiæ cultus, dum enim
pijs exercitationibus excolitur Præſulum animus,
& Eccleſiam ipſam in præcipuis ſuis membris ex-
colieſt neceſſe.*

Alterum fuit inſignis animi tranquillitas, vt
enim aduerſo ventorum impete turbantur maria,
ijsque tacentibus ſubſidunt, & conquieſcunt. Ita
animus

animus insolente illo negotiorum, forique strepitu concutitur, atque agitur, eoq; sedato, sibi, & tranquillitati redditur; itaque pacato mentis sinu cœlestia præcepta mollius, ac fœlicius excipit, & ad contemptum mundi, Christi que comitatum excitatur.

Eandem secessus illius causam habuit, attulitque D. Hieronymus Epistola ad Celantiam. *Ita habet* 14.
to, inquit, solitudinem domus, ut aliquam tamen vacationem animæ tribuas. Eligatur tibi opportunus, & aliquantulum à familiæ strepitu opportunus locus, in quem tu velut in portum quasi ex multa tempestate curarum te recipias, & excitatos foris cogitationum fluctus, secreti tranquillitate componas. Tantum ibi sit diuinæ lectionis studium, tam crebræ orationum vices, tam firma, & pressa de futuris cogitatio, ut omnes reliqui temporis occupationes facile hac vacatione compenses. Nec hoc ideo dicimus, quo te retrahamus à tuis, imo id agimus, ut ibi discas, ibique mediteris qualem tuis præbere te debeas. Hactenus D. Hieronymus, cum quo sentiunt alij SS. Patres, qui ut hunc secessum, otiumque liberæ mentis amarunt: ita & de eo locuti magnificè; ut non solum exemplo inuitarent, sed etiam verbo.

D. Gregorius Nazianzenus, qui sæpius ita secedere solitus, ut seipsum inspiceret, atque exploraret, illam solitariae mentis exercitationem appellat. *In* Orat. 41.
S. Paulinus Ep.
morbis animi medicinam.

S. Aper 29.

S. Aper Tullensis Episcopus, *familiare secretum tacitiruris*, quod etiã ipse pia consuetudine petebat.

D. Paulinus sui æui miraculum, altiore verbo vsus *Cœlestem officinam* vocitabat. Rogatus autem quid in ea officina cudi debeat, respondet. *Instructioni sanctæ vacare, & intendere studijs spiritalibus. Verbo vno formare in se Christum.*

D. Leo non à tiara Pontificia tantum, sed à doctrina & vitæ sanctimonia magnus, solitudinem illam inscribere solebat. *Aulam mentis, in qua (mens) diuinæ vacet sapientiæ, & omni strepitu terrenarum silente curarum in meditationibus sanctis, delicijs lætetur æternis.*

S. Leo
Ser. 8. de
Ieiunio.

C. 58. v.
13.

Isaias in diuinis scripturarum oraculis, otium illud dixit esse Sabbathum delicatum: Ad illud te vocat, imò cogit illa dies qua primum sacris insignitus es honoribus; fuit illa Sabbathum, quod vel solo nomine te quietis illius admoneat.

Erit illa quies, *animi medicina*, vt enim corpus ipsum lapsu ætatis, ac temporis vitium contrahit, noxiosque humores, quos arte medica, opportunisque pharmacis euacuari necessum est: ita & animus cupiditatum suarum ignibus; seu febribus æstuat, vitiumque patitur.

Ei porrò remedio erit illa ipsa exercitatio, quam propono, ne eam respue, neve te ab animi robore & valetudine Nazianzeno firmiorem crede, vsus
ille

ille hac medicina, & tu utere: erit etiam illa pro secreto familiari, quo arcana mentis iam sparsa colligas, & ad seipsa reuoces. Erit *officina cœlestis*, in qua singas, & excudas scutum fidei, galeam salutis, gladium spiritus, quo & hostem petas, & omnia eius tela, vel eludas, vel frangas. Erit *officina cœlestis*, in qua ardeat, atque æstuet ignis diuini amoris, à quo deinde Christum in teipso efformes, qui forte à liberiore vita, geluque rigidi pectoris malè fuerat deformatus. Erit *aula mentis* in qua libero pede, liberis, inquam, affectibus ambules, & Deo plenius delectijs fruaris æternis. Erit denique *Sabbathum delicatum*, in quo parentur escæ, coquatur panis, in cuius fortitudine ascendas, non dico vsque ad montem Dei Oreb, sed ad cœlum vsque, ad sedem gloriæ, thronum beatitudinis, Sabbathum æternitatis.

TERTIA RATIO.

Sabbathismus, seu annua veneratio primæ consecrationis.

IAm inde à prima huius vniuersi molitione benedixit Deus diei septimo, id est Sabbatho, eumque sanctificauit, id est festum, ac solennem Adamo, posterisque esse voluit, vt sic in ætates longè consequentes abiret memoria creationis, quæ etiam omnino decet diem illum quo primum per manus Pontificias inaugurati sumus: ex vero enim in illa

L

die.

die abijmus in *nouam in Christo creaturam*, vt discretè inculcat Paulus, & ipsa loquendi ratio, iam inde à primis sæculis, à sacris historiographis vsurpari solita. Vbi enim recensent illi gesta summorum Pontificum, vbi sacras Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum ordinationes: vulgò vtuntur hac voce; *creauit* Episcopos per diuersa loca tot, *Creauit* tot Presbyteros, Diaconos, vt hac loquendi formula insinuent eos ex illo die quodammodo creatos, & recreatos esse, atque omninò in nouam transiisse creaturam. Quod si ita est, dies ille benedictus, sacer, ac festiuus esse debet, annuaque solennitate recolendus, ne vnquam tanti beneficii memoria ex animo dilabatur. Et certè iam inde à primis annis is videtur fuisse tener, & lacteus sensus pietatis, quo sacrati mystæ, & diem illum sedulò colere, & se ad omnem muneris sui partem instaurare.

Appello prima Ecclesiæ lumina, augustaque nomina, quibus diem illum albo, fœlicique calculo notauerunt Sancti Patres. Græci enim dixerunt ἑορτήν, id est, festum, Latini *diem natalem*. Leo magnus, *Natalitium diem*, & *annua festa Pastoris*. S. Ambrosius *natalem Sacerdotij*. S. Augustinus *diem solennem Episcopatus: diem anniuersarium ordinationis*. Gregorius Turonensis *solennitatem natalitij*. Hilarius Papa *natalis festiuitatem*. Petrus Chrysologus *festa natalitia*.

Censabant

84 SPECVLVM ECCLESIASTICORVM,
gusta quadam illius ordinis maiestate commouit.

L. 12. c.
45.

Nicephorus grauis auctor scribit Theotimum
Scythiæ Episcopum à virtute, & mirifica dignitatis
amplitudine in ea fuisse opinione, vt passim ab
Hunnis appellaretur *Deus Romanorum*.

Imo iam inde ab exordijs mundi inualuit ea ap-
pellatio, vt Sacerdos Deus diceretur. Clemens Ro-
manus ex Apostolica traditione refert iustum Seth
vocatum esse Deum quod religione præstaret, &
primus Sacerdotio fungeretur: primus enim cœpit
inuocare nomen Domini, adeoque primus Sacer-
dos, primus in terris Deus.

Ex quibus omnibus id tantum confici velim,
diem ordinationis, diem Sacerdotij natalem esse: in
ea quippè desijsti quodammodo esse quod eras, &
esse cœpisti quod non eras: factus enim, vt cum
2. Cor. 5.
v. 17. Apostolo loquar. *In Christo noua creatura, vetera
transierunt, ecce facta sunt omnia noua.*

Ea porro nouitas, is diuinorum natalium splen-
dor facit vt eum diem æstimemus nobis verè fuisse
sabbathum, id est sacrum, festum, solennem, cui vt
olim sabbatho benedixit Deus, & quem omnino
sanctificauit.

Vt autem ea Dei benedictio, & ab illa ducta
sanctitas duret in seros annos, imo excitetur, &
augeatur magis, visum est eum diem anniuersaria
deuotione recolere, vt si fortè lapsu temporis ali-
quid

quid de prima illa sanctitate exciderit, reparetur.

Eam rationem affert D. Paulus ad Timotheum, quem in hunc modum inuitat. *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum.*

Sicut sopitus ignis, & sub obscuro cinere latens sensim imminuitur, atque interit: ita igneus ardor, feruorque entheus, qui in die ordinationis excitatus fuerat, facile tegitur multo temporis cinere, à quo nisi suscitetur, obruitur, & omninò perit.

Suscitatur autem annua illa deuotione, & grata primi illius sabbathi memoria.

Ad eam antiqui Patres tria olim contulisse leguntur, quæ R. P. Ludouicus Cresollius in suo *Mytagogo*, ea qua cætera solet dicendi copia, fusius explicat: ego paucis attingo.

Primum enim, qui natalitia celebrabat sua, diuinis sacris operabatur, & tanquam nouus Aaron in sancta veniens, non quidem fulgentibus in gemmis inscripta Tribuum nomina: sed religioso in pectore admissa populi Christiani vota deferebat.

Tum sacram è pulpito habebat concionem, in qua diserta lingua, accenso spiritu de Sacerdotij præstantia, de muneris sibi impositi magnitudine, de Ecclesiæ dignitate multis differebat.

Tum denique re diuina perfecta, & votis ritè, pieque solutis, inibat conuiuium, quod non tam

86 SPECVLVM ECCLESIASTICORVM,
effusa vini copia, & varius ciborum apparatus,
quam liberalis, & innocua modestia condiebat. Id
epulum, & quæ ex eo fluebat honestissima, ac suaui
reliquæ diei hilaritas, à D. Chryfologo nominatur
Sacerdotum gaudia. A D. Leone *communis lætitia*
appellatur: ita ad omnes omninò fideles illius diei
festiuitas emanabat. Vt ab illis ad te etiam deriuari
patiaris, vrget ipsa dies sabbathi, quæ te primum Sa-
cerdotem, nouamque in Christo creaturam vidit,
suscepit, amauit.

CAPVT V.

De Sacramento Ordinis.

IN hoc argumento duo mihi tractanda propo-
sui. Primum sitne in Ecclesia verum ordinis Sa-
cramentum? tum quis ordinum numerus, & quæ
numeri ratio?

§. PRIMVS.

*Sitne in Ecclesia verum Ordinis Sa-
cramentum?*

In Lib. de
Cap. Ba-
byl. c. de
Ordine.

LVtherus, qui ab ordine suo transfuga discesse-
rat, & in immanè chaos, confusionemque
perditæ mentis totus excesserat; insolenti, temera-
rioque ausu negauit ordinem inter Ecclesiæ Sacra-
menta reponi oportere.

Calvinus